

Izena duena da



DIANA FRANCO

Zis edo zisgnero hitzak erabiltzen dira jaiotako sexuarekin edota hezitako generoarekin eroso sentitzen diren pertsonak izendatzeko. Jaiotako sexuarekin edota ezarritako generoan eroso sentitzen ez direnak trans pertsonak izango liriateke. Errealitate hau beti existitu da, baina garai bakoitzeko gizarteek eta euren botere harremanak josteko moduek eragin dute horrelakoak ikusgarri edo ikusezin bilakatzea. Izena duena badela esan ohi da euskaldunon artean, horrela, trans eta zis hitzekin errealitate hori badela ulertzeko modua dugu. Beharbada askorentzat hau berria da, moda bat, asmakizun bat, baina askorentzat euren bizitzaren zentzua da.

Badirudi ordea, errealitate hori zenbaitentzat ezerosoa dela, bestea definitzea ondo dagoela (trans dena), baina norbera definitua izatea (zis dena) ez dela hain egoki ikusten. Horregatik, beharbada, pasa den astean Elon Musk Twitterreko jabeak iragarri zuen zisgnero eta zis hitzak iraingarriak direla, eta jazarpen jokabide bezala hartuko direla modu errepikakorrean erabilia, erabiltzen dutenei kontua denboraldi baterako itxi diezaieketela.

Gizakion joera da sailkatzea, bestea zer den definitzea, babestuta sentitzeko estrategiak dira, oso barneratuak ditugunak. Beharbada bestea izendatzea beharrezko pausoa da norbere burua ezagutzeko eta zaintzeko, batez ere zapalduak izan direnen artean. Musk-ek egin duen mugimenduarekin dugun haurtzaro digitala agerian geratu da, hitz bat debekatzek ez baitu ezkututuko aurrera egin nahi duen errealitate bat.

2022ko abenduan, Gorroto Digitala Indargabetzeko Zentroak (counterhate.com) eta beste eragile batzuek garaturiko analisisetan (*The Musk Bump: Quantifying the rise in hate speech under Elon Musk*) ondorioztatu dute Twitterren gorroto-diskurtsoen kopurua izugarri hazi dela Musken zuzendaritzapean. ●

Agur Tsipras, kaixo eskuin muturra

AXIER LOPEZ

Demokrazia Berria eskuindarrak gehiago osoa lortu du, botoen %40,5 eskuratuta. Atzetik Syriza ageri da %17,8rekin. Kyriakos Mitsotakis liberala izango da berriro Greziako lehen ministro. Hala ere, bere alderdiak ia 300.000 boto galdu ditu maiatzeko azken hauteskundeekin alderatuta, eta 140.000 2019ko hauteskundeetatik hona. Syriza 2019ko boto-emateen ia erdia galdu du: 1,7 milioitik 930.000ra. Enegarren aldiz historian, eskuina atzera ere irabazle, ezkerreko hautesle askoren desmobilizazio eta desilusioak eraginda.

Hirugarren postuan Pasok dago, "PSOE grekoa", %11,82rekin, eta ondoren KKE alderdi komunista (%7,69). Bosgarren, seigarren eta zazpigarren postuak eskuin muturreko hiru alderdirenak dira. Mezu eta politika arrazistek, migrazioaren kontrakoek, ultranazionalistek, antikomunistek, fundamentalista kristauek... presentzia nabarmena izango dute berriz ere Parlamentuan. 2019tik, espektro politiko horrek ia bikoiztu egin ditu botoak: 665.000 greziarrek aukeratu dute eskuin muturra, botoen ia %13.

Espartarrak alderdi neonazia dago buru (%4,63). Kanpaina egin dute Ilias Kasidiaris Egunsenti Urrekarako bozeramaile ohiaren irudiarekin. Egun Kasidiaris kartzelan dago, 2020ko urrian epaitegiek bere alderdia erakunde kriminal izendatu ostean. Horien atzetik, Irtenbide Greziarreko ultranazionalistak daude (%4,44), European VOXekin taldea partekatzen dutenak. Eta azkenik, Nikiren fundamentalistak sartu dira, botoen %3,69 eskuratuta.

Ez dira gutxi, besteak beste Alexis Tsipras bera, Mitsotakisi egozten diotenak Parlamentuan eskuin muturra sartzea erraztu izana, gobernuak neonazien agenda politikoa bere gain hartzeagatik, Antonis Samarasek 2012an Egunsenti Urrekararekin egin zuen bezala. Edonola ere, emaitzek argi utzi dute, alderdiak legez kanpo utzi arren, sakoneko arazoa ez dela konpontzen sustraiei heldu ezean.



ZIKLO ALDAKETA, TSIPRASEN GORPUZTUTA

"Syrizarentzat ziklo bat itxi da", zioen Alexis Tsiprasek hauteskunde gauean. Ordu batzuk geroago iragarri zuen alderdiko buru izateari utziko ziola. Syriza, gaur egun indar zentrista dena, Europako ezkertiarren itxaropen bakanetako bat izan zen. 2015ean krisi ekonomikoak gogor jotzen zuen. Zerga igoerek eta osasun eta pentsio murrizketek zigortzen zituzten herritarrak. Kalea sutan zen. Egoera horretan, Tsiprasek urtarriketako hauteskundeak irabazi zituzten, bipartidismoaren Demokrazia Berria eta Pasok hondoratuta. Botoen %36 lortu zuen eta, handik gutxira, uztaileko erreferendum historikoan %60tik gora. Orduan greziarrek erabat arbuiatu zuten EBK, NDFk eta Europako Banku Zentralak proposatutako erreskatea.

Tsiprasek borroka hori galdu egin zuen. Troikarekiko konpromisoak berritu zituen eta Grezia zigor eredu-garri bihurtu zuten, beste inork haren bidea jarrai ez zezan. Hala, Europako erakundeek ezarritako murrizketa eta austeritate neurriak aplikatzen dituen gobernuaren aurpegia izatera pasa zen Tsipras. Kontraesan hori kolpe latza izan zen, eta ilusioak eta botoak suntsitzeko makina bihurtu da. 2019an Mitsotakisen eskuinak irabazi zuen eta orain berriro egingo du, baina eskuin muturra indartuta. ●